

**Zeleně označené štítky znamenají,
že není zaplacené předplatné!
Předplatné na jeden rok je
32,90+ 2,10 (GST) = 35 kan. dolarů
Cena 1.41 + 0.09 (GST) = 1.50 dolaru.**

Agreement # 40005374/ Registration # 09089

*Datum, dokdy jsou
noviny předplacené,
je v pravém horním
rohu štítku!*

J Time
Committed
À dé lai
convenu

Telefon: 416/530-4222
Fax: 416/530-0069
E-mail: abe@zpravy.ca
abe@satellite1-416.com

ČESKOSLOVENSKÝ ČTRNÁCTIDENÍK - CZECHOSLOVAK BI-WEEKLY

No. 15.

(365.)

Vol. 16.

satellite **1-416**

Thursday,

August 3,

2006

Published by ABE, P. O. Box 176, Station „E“, Toronto, Ontario, Canada M6H 4E2

www.satellite1-416.com nebo www.zpravy.org nebo www.zpravy.ca

Petr Chudožilov:

Brzy, jazyk, nazývati

Řeč nevězí v člověku, nýbrž naopak člověk v řeči. Duch není přítomen v *já*, nýbrž mezi *já* a *ty*. **Martin Buber**

Protože se žívím psaním, jazyk je pro mě tím, čím je truhláři ponk a hoblík. Před druhou světovou válkou se v mém rodném Prostějově mluvilo česky, německy, hanáckým dialektem a jidiš. Mnozí obyvatelé města se snadno pohybovali ve všech čtyřech řečech. Narodil jsem se v malém činžovním domě, na zakázku vyprojektovaném a postaveném mým otcem, jehož mateřštinou byla ruština. Pro chleba a mléko jsme chodili do *obchůdku* za rohem, anebo rovnou k příbuzným na blízkém venkově. Naše *rodinná lékařka* perfektně ovládala rodinnou anamnézu, byla u mého porodu a všech dětských nemocí. Noviny z *trafiky* nosil náš pes. Útulný osobní svět se rychle rozpadl: vyhlazení Židů, vyhnání Němců, komunistický puč. K destrukci společnosti a jejího obrazu, jazyka, přispěla televize. Promlouvala řečí, v níž člověk sice rozuměl každému slovu, ale smysl to nedávalo. Pro chleba se už nechodilo do *obchůdku*, ale do *sámošky*, rodinnou lékařku nahradil *obvodák*, jenž se úvodem ptával, jak se jmenuji, mléko už neputovalo na stůl ve smaltované *konvičce* anebo skleněné láhvi s vyraženým znakem města, nýbrž v igelitových pytlících. Školní definice *Věta je napsaná nebo vyslovená myšlenka* byla pro smích, všichni dávno věděli, že myslet a mluvit jsou zpravidla dvě úplně různé věci. Během vojenské prezenční služby jsem nasákl expresivním jazykem, vyjadřujícím hnus, beznaděj a čekání. „Na vojně se neděkuje,“ poučil mě frajtr hned první den.

V emigraci jsme se ženou našim čtyřem dětem po mnoho let každý večer četli české knížky, řekli jsme jim, že jsou možné krásnější jazyky, ale jenom jeden, čeština, je jejich mateřštinou, tak jako každý člověk má jenom jednu matku, která mu dala život. Znáám krajany, kteří mají vlastenectví plná ústa, ale své děti češtině nenaučili. Jeden starý švýcarský učitel mě kdysi naléhavě upozornil, že bránou ke všem cizím jazykům je rodná řeč, v níž je člověk doma. Všechny moje děti mluví česky bezvadně a bez cizího přízvuku. Němčina, francouzština, angličtina, španělština a další jazyky jsou pro ně samozřejmostí. Naučil jsem se sice slušně německy, ale můj psaný projev postrádá *šmrnc*. Moje čeština po pětadvaceti letech koroduje, je to tím, že nefrekventuji a neoživuji celou někdejší slovní zásobu. Jazykem, resp. jazyky se zabývám mnohem intenzivněji než kdysi dávno v původním domově. Obohatil jsem se o řadu idiomů z cizích zahrádek, je to můj osobní jazyk, vyhovuje mi, myslím, že i zde platí kulinářská svoboda *obsluž se tam, kde ti chutná*. Moji staří čeští přátelé sice někdy chválí archaickou kvalitu, již jsem prý zachoval své mateřštině, ale obávám se, že dopadnu jako onen básník z *Chrámu a tvrze* Pavla Eisnera: jeho řeč se stále více podobá cizokrajné rajce, již se bude kochat jen hlouček zasvěcených ornitologů. *Je dokonce možné*, píše Eisner, *že bude třeba značného úsilí básníkov, aby se vyjímal jako sličná rajka a nikoli jako kuriózní a poněkud trapný ptakopysk, jako tvor reziduální a přežívající, kterého příroda zapomněla vyhladit*.

V Basileji si tu a tam kupuji na stánku *Lidové noviny*, dříve zde prodávali *Rudé Právo*. Některé fejetony Ludvíka Vaculíka čtu se stejně satanickým potěšením jako kdysi kousky z pera Jana Klimenta. Téměř všechny české noviny mi připadají provinční s náběhem na bulvár, jsou psány jazykem, za nějž školáci dříve dostávali v hodinách slohu pětku, dokonce i rozdíl mezi *ypsilonom* a měkkým *i* se zdá být překonaným přežitkem. Internet nepoužívám, na zmáčknutí tlačítka vyplivne informaci, jež je použita a v zápětí zapomenuta, aniž by si ji člověk trvale osvojil, možná to při dnešní informační explozi ani jinak nejde. Také je mi nepříjemná představa šikovného patnáctiletého *hackera* anebo policajta, přehrabujících se v mém intimissimu. Všimnul jsem si, že internet se může stát nepříjemnou závislostí, podsunující dva míjející se jednosměrné proudy pseudoinformací místo komunikace. Život ve virtuální realitě mě neláká. Píši na kufříkovém psacím stroji vyrobeném v Sarajevě, někdy sáhnou po svojí redakční *underwoodce* z roku 1925, koupil jsem ji kdysi po likvidaci *Literárních novin* za 70 korun, po 81 letech provozu je pořád ještě funkční. Zásobu průklepového papíru mám do konce života, problémem začínají být třináctimilimetrové pásky do psacího stroje, vozím si je jednou za rok z Prahy.

Lenin z Popradu v cizích službách

Vladimír Cícha se vypravil z Vancouveru do Seattlu, kde kromě jiných pozoruhodností našel i tohoto přes pět metrů měřícího velikána, kterého pro naše noviny vyfotografovala Hana Lenská. Podrobnosti naleznete na straně 8.

Miluji knihovnu, již jsme se ženou vybudovali za 34 let společného života, některé svazky mají úžasnou osobní historii. Někdy zapomenou a hledám v regálech knihy, o něž jsme přišli emigrací. Inu, ptakopysk!

Mobilní telefon jsem dal pryč po několika měsících úvah, co si s tím počít. K degeneraci vztahu ovšem může přispět i docela obyčejný konvenční aparát s pevným připojením, před lety jsem protelefonoval dlouhé večery s krajanem, který mi *live* zůstal cizím člověkem stejně jako já jemu, nikdy jsme se nenaučili být skutečně spolu, reálná existence naprosto neodpovídala vybudovaným představám a konstrukcím. Orientovat se v digitálním světě nebude určitě jednodušší než tomu bylo doposud. „Promiňte, jak se dostanu do Horšovského Týna?“ zeptal jsem se kdysi z auta staré venkovské báby na silnici. Hleděla na mě nechápavě. „Horšovský Týn?“ vrtěla hlavou. „Von myslí Tejno,“ poučila ji zkušenější, světa znalější družka a přátelsky mi vysvětlily cestu, V Tejně jsem byl za deset minut.

Otištěno se svolením autora a *Revue Prostor*.
